

SVAGDANJA LITURGIJSKA SLAVLJA

Kroz dvadeset godina od objavljivanja liturgijske konstitucije »Sacrosanctum Concilium« obnovljeno je bogoslužje približilo Božjem narodu neizmjereno bogatstvo sadržano u Božjoj riječi, obredima i molitvama. Suradnici okupljeni oko našeg časopisa nastojali su liturgijskom životu i gibanju kod nas dati svoj doprinos objavljivanjem dokumenata, rasparava, liturgijskih tekstova i pomagala za propovijedanje.

Nakon što smo na ovom mjestu završili rubriku svetačkih slavlja, koja se mnogim čitateljima dopala, nastavljamo s objavljivanjem tekstova koji mogu pomoći pri pripremanju homilija za svagdanja liturgijska slavlja. Na to smo se osjetili ponukanim preporukom crkvenih dokumenata, pripremom za Nacionalni euharistijski kongres i nedostatkom takvih tekstova na hrvatskom jeziku. Crkveni, naime, dokumenti (Instr. Inter Oec. 53,2; OGMR 42; CIC, can. 767 § 3) preporučuju da se homilija drži i u radne dane, kad se na bogoslužje skupi više vjernika, posebno u vrijeme došašća, korizme, vazmeno vrijeme ili u vrijeme različitih proslava. Namjeravali smo u ovom broju objaviti nacрте homilija za svagdanja liturgijska slavlja kroz korizmu, ali smo zbog zakašnjenja radova u tiskari bili prisiljeni zamijeniti tekstove s novim kako čitatelji ne bi spomenute korizmene tekstove dobili prekasno.

Suradnici su (diplomirani homiletičar, dvojica moralista, liturgičar i bibličar) u svojim nacrtima imali pred očima cilj protumačiti na temelju svetih tekstova otajstva vjere i pravila kršćanskog života (usp. SC 52). Iako im je cilj bio isti, čitatelji će sigurno zapaziti razlike u osobnom pristupu svetim tekstovima. Kolikogod ta raznolikost može biti na uštrb sistematskom izlaganju Božje riječi, nadamo se da će ona pripomoći obogaćenju čitatelja mnogovrsnijim i svestranijim uputama za primjenu na konkretni život.

Nacrti homilija mogu korisno poslužiti i za osobno i zajedničko razmatranje. Nipošto ih, međutim, ne treba uzeti kao gotove sheme za homiliju nego kao pomoć za bržu pripremu. Homilija djeluje snažnije ako misao sazori kao plod razmišljanja.

PETI KORIZMENI TJEDAN

Misa po volji

Uskrsnuće na život

(2 Kr 4,18b-21.32-37; Iv 11,1-45)

Čudesa što se donose u tzv. ciklusu o Iliji i Elizeju neki rekoše da su nalik »Cvjetićima sv. Franje Asiškoga«. No, ma kako nam se prikazi činili neobičnim, oni u svojoj jezgri ističu krupnu istinu, a ta je: život i povratak na život, odnosno uskrsnuće, ne dolazi od poganskih božanstava (Baala) nego jedino od pravoga Boga.

Na molitvu proroka Elizeja ugledna žena iz Sunema (danas Solema 12 km daleko od Nazareta) dobila je dijete. Možda je to bio plod gostoprimitstva kao što imamo slučaj kod Abrahama i Sare (Post 18, 1-15). Prorokov je put vodio od Karmela do zavičajnog mjesta Abel-Mehola mimo Sunema (1 Kr 19,16). I tako možemo shvatiti da se prorok češće vraćao u tu obitelj.

Čudo, o kojem se govori u današnjem čitanju, kani istaknuti: Onaj koji je dao plodnost ženinu krilu kadar je taj život i povratiti. Slikoviti opis radnja koje su prethodile oživljavanju dječakova tijela podsjeća nas na slučaj iz života Ilije proroka (1 Kr 17,17-24). Tim gestom Elizej je htio pokazati da je konačni uzrok i izvor života sam Gospodin. Sveti tekst veli: »I pomoli se Gospodinu« prije nego je uslijedio čudesni povratak dječaka u život.

Slično se Isus pomolio prije nego je uskrsio prijatelja Lazara (Iv 11,41-42). Ali, Isus govori autoritativno: »Lazare, iziđi van!« (Iv 11,43). Isti je autoritativni ton upotrijebio kad je uskrsio djevojku: »Djevojko, tebi velim, ustani« (Mk 5,41). Isto tako kad je uskrsio udovičina sina iz Na-ima: »Mladiću, tebi velim, ustani«! (Lk 7,14).

Sv. Oci svraćaju pažnju na opreku što postoji između teškoće kod uskrišenja u Starom zavjetu i lakoće s kojom se ona događa u Novom zavjetu. Ovdje je dovoljna samo jedna Isusova riječ. Ova opreka ističe Isusovu božansku moć.

Božanska pedagogija putem uskrišenja što ih spominje Stari zavjet pripravljala je uskrišenje u Novome zavjetu. I jedna i druga uskrišenja su opet navješćivala Isusovo uskrsnuće, temelj i jamstvo konačnog uskrsnuća svih mrtvih. Sv. Pavao piše: »Ako zaista u vama stanuje Duh onoga, koji uskrisi Isusa od mrtvih, onaj koji uskrisi Krista Isusa od mrtvih, oživjet će i vaša smrtna tjelesa po svom Duhu koji stanuje u vama« (Rim 8,11).

No, ne smijemo gubiti iz vida da postoji uskrsnuće na smrt. Kroz ovo korizmeno vrijeme pregledajmo svoje duševno stanje, uskrsnimo na život pomoću odozgo, što će opet biti najsigurnije jamstvo našega budućeg uskrsnuća na vječni život.

FC

Ponedjeljak

Zadnju riječ ima Bog

(Dan 13,1-9.15-17; Iv 8,1-11)

Nedavno je stupio na snagu novi crkveni zakonik. Kažu: zadnji dokumenat koncilske reforme. Očito da Crkva nemože bez zakona. I ova pokoncilska Crkva s »novim licem« ne pokazuje samo vedrinu i osmijeh već određuje i naređuje, kažnjava i zabranjuje. Jer, zakon je zakon — i u Crkvi: traži red i kažnjava nered. I nitko ne zamjera Crkvi što tako postupa. Najmanje pak oni koji u Crkvi vide samo moćnu instituciju. Zakon je znak moći, a svijet je poklonik sile.

I narod Božji je imao zakon. U Tori je Izrael gledao svoju veličinu. Vjerovao je da je u poštivanju Zakona kolektivni i osobni uspjeh. Po Zakonu narod postiže pobjedu. Po vjernosti Zakonu Izraelac dosiže sreću. Tora, međutim, nije Izraelov izum, nije znak zemaljske sile. Tora je nauk Božji o ljudskom ponašanju. Ona je znak Božje volje, a ne ljudske moći. Zato u narodu Božjem nitko nema *vlast*, nego *ovlast*. Ni kraljevi nisu gospodari, niti su učitelji mudraci. Upravitelji su sluge Božje, a mudrac se vlada po volji Božjoj. Kad se dogodi moralni pad, vladari postaju gospodari, a učenjaci se proglašuju mudracima.

U takvoj situaciji nastupa Isus. On poziva na obraćenje. On jasno ukazuje u čemu je problem: ne radi se o ovom ili onom propisu, nego o temeljnom opredjeljenju Izraela — vršiti volju Božju. Time Isus dovodi u pitanje mudrost književnika i vlast glavara. Isus naviješta kraljevstvo Božje kao ispunjenje Božjeg nauma u svijetu. Isus pokazuje Božju volju. Ona se očituje u njegovoj riječi i ponašanju s ljudima. On se druži s carinicima i grešnicima. Vlastodršci odbijaju Božju volju koja se očituje u Isusu. Oni se ne suprotstavljaju grijehu jer i sami čine ono zbog čega osuđuju preljubnicu. Čovjek je u pitanju (u sredini). Nije grijeh na optuženičkoj klupi, nego čovjekoljublje Božje kako se pokazuje u Isusu. Isus ne umanjuje vrijednost zakona. Ne ukida službu čuvarima reda, ali ograničava svakoj vlasti moć nad čovjekom. Nitko ne može zapečatiti sudbinu čovjekovu. Pred tajnom Božje ljubavi i milosrđa svaki se sud mora povući. Zadnju riječ ima Bog bez posrednika i bez svjedoka.

U Isusovu životu, smrti i uskrsnuću Bog je očitovao svoju volju i posvjedočio svoje čovjekoljublje. On je vlast Božja, Gospodin i Gospodar naš (Iv 13,13). On je Crkvi svojoj predao vlast (Lk 10,16) i naučio je

kako se njome služiti (Iv 13,14). Vlast koju Crkva ima nije znak moći, nego način služenja. Zakonima Crkva podređuje svoj život Božjoj volji, ali prekršitelje ne otima Božjem milosrđu. Dapače, onima koji su nemoćni da žive u skladu njezinih zakona ona naviješta Božju ljubav preko svih propisa. Crkva ne može odobriti način kako žive mnogi kršćani, ne može ozakoniti njihovo ponašanje. Ali i kad ih kažnjava, ne osuđuje ih, i kad im uskraćuje »usluge«, ne uzima im nadu. Crkva zna da njezin Zakonik (stari i novi) ne nalazi izlaz iz svakoga ljudskog jada i zato, kao Isus, zna u javnosti zašutjeti. Nasamo, u skrovitosti ispovjedaonice ipak kaže: »Ni ja te ne osuđujem. Idi i od sada više nemoj griješiti« (Iv 8,11).

IN

U t o r a k

Bog s nama

(Br 21,4-9; Iv 8,21-30)

Svakodnevno slušamo izvještaje o ratu u Libanonu. Tragičan je to rat kao i svaki, a žalostan i po tome da se ljudi tuku u ime svoje vjere za političku prevlast u toj napaćenoj zemlji. A nije to prvi put u povijesti da ljudi ratuju za svog boga. Od pamtivijeka su ratnici na zastave stavljali simbole religije. Pobjede su pripisivali naklonosti Božjoj, a u porazima vidjeli ostavljenost od Boga.

Izrael je ratovao u ime Jahvino. Ratna pobjeda, politički uspon gospodarsko blagostanje za Izraelce je bio znak da je Bog s njima. Istina, sveti rat Izraelov nije rat bogova kako su ga zamišljali poganski narodi. Jahve ne može biti poražen. On je jedini Bog i nema drugih bogova. Ali, kad Izraelu ne ide u redu, nema znaka da je Jahve s njime. Osobito su Izraelci u vrijeme nacionalnog prosperiteta naučili gledati Božje znakove samo u uspjesima. Teško se probijala misao da su i porazi znak Božje volje. Narod je Božji platio visoku cijenu dok je spoznao da i Nabukodonozor može biti sluga Božji (Jr 27,6). Svi koji su očekivali uspjeh pokazali su se kao lažni tumači Božjeg nauma. U naviještanju Božjeg spasiteljskog plana razvila se drama između pravih i krivih proroka. Pravi proroci su ubijani, a događaji su potvrđivali ispravnost njihove poruke.

Isus nastupa kao pravi prorok. On se sukobljuje s onom strujom u židovstvu koja poistovjećuje Božju volju sa svojim zemaljskim probicima. Isusovo propovijedanje Kraljevstva Božjeg za njih je religiozni skandal prvog reda. Zaista se sukobljuju dva svijeta: naum Božji i interes ljudski. Fanatizam koji iskazuju farizeji jasno govori da oni ni pod koju cijenu ne žele izmijeniti svoj stav. Radije će umrijeti u svojim zabludama, negoli prihvatiti Boga koji se objavljuje u ovom Galilejcu. Isusa očekuje proročki svršetak. On to zna i potpuno otkriva ka-

rte. On nije samo Božji glasnik, on je Bog s nama. U njegovu životu i riječi Bog u potpunosti objavljuje svoj naum. Uzalud je čekati novu priliku. Ona neće doći. »Kad̄ uzdignete Sina čovječjega, tada ćete upoznati da Ja jesam«, ali tada će ostati samo križ (znak prokletstva?) i svjedočanstvo proroka kao znak prepoznavanja (usp. Gal 3,13; Mt 24,25).

Za Živdove je to bilo previše. Odbili su spas križa kao sablazan. Vjerski fanatizam odveo ih je na bojno polje. Stavili su se na razinu s poganima. Jer su prezreli Božju ponudu, izručeni su ratnoj vještini. Zemaljski interes pretvara vjeru u ideologiju, izjednačuje vjernika i bezbožnika. Kršćanima je križ znak Božje snage i mudrosti. Ali i križ može biti ratni simbol. Križ traži vjeru da nas Bog ne ostavlja ni u najtežim iskušenjima. U traženju građanskih i ljudskih prava naša vjera može biti stavljena na kušnju. Možemo i mi upasti u napast da sili suprotstavljamo silu. Moramo se oprijeti jaki u vjeri, jer: »ovo je pobjeda koja pobjeđuje svijet: vjera naša« (1 Iv 5,4).

IN

Srijeda

Sloboda u Isusu

(Dan 3,14-20.49-50.91-92.95; Iv 8,31-42)

Nedavno su i na hrvatski jezik prevedena djela engleskog pisca Georga Orwella (1903.-1950.). Nazivaju ga prorokom naših dana. Umro je godine 1950. a jedan mu se roman zove »1984«. Živimo, dakle, u godini Orwellove vizije svijeta. Prema njemu crno nam se piše: potkraj dvadesetog stoljeća čovjek će potpuno izgubiti slobodu. Pomisao da će čovjek moću i znanjem izvojevati slobodu i mir pokazala se velikom varkom. U 1984. godini pisac opisuje kako san o slobodi postaje ropstvo na javi. Na »Ministartsvu istine« svjetlucaju tri velike parole: rat je mir — sloboda je ropstvo — neznanje je moć.

Ne moramo uzeti Orwella kao proroka. Mnogi trijezni ljudi osporavaju njegovu viziju našeg vremena. Bez sumnje, Orwvell oštroumno upozorava na veliku varku da se mir postiže ratom, da revolucija garantira jednakost, da se pobjedom osigurava sloboda, da se tehenikom spoznaje istina. Svaka je generacija sanjala taj veliki san, ali ga ni jedna nije ostvarila. Mijenjaju se samo gospodari, a čovjek ostaje rob svojih idola. To je biblijsko iskustvo koje se potvrđuje u svakom naraštaju. To je misterij zla kojem se čovjek predaje voljom i razumom: traži istinu, a ustraje u zabludi; žudi ljubav, a gaji mržnju. Kad čovjek padne tako duboko, on je rob grijeha. Svejedno je da li se predstavlja kao vjernik ili nevjernik. Židov ili poganin, kršćanin ili marksist. On se ne opredjeljuje za istinu, nego za parolu. Sporedno je na koga se poziva: na Muhameda ili Marxa, na Abrahama ili Krista. Opredjeljenje se djelima svjedoči.

Polemika Isusova sa Židovima otkriva misterij zla u najdramatičnijem obliku ljudske zabluda: zabluda uma, zabluda srca, i zabluda djelovanja. Židovi se pozivaju na objavu, a odbijaju Isusa čija djela i riječi svjedoče da je Bog pohodio svoj narod. Oni vjeruju da jedini poznaju pravoga Boga, a odbijaju u Isusu njegovu riječ. Očekuju Spasiteља, a vjeruju da nisu u ropstvu. Pozivaju se na Abrahama, a snuju zavjeru protiv Boga. Kažu da ljube Boga, a mrze njegova poslanika. Jer odbijaju Isusa, odriču se Jahve i njegovih svjedoka. Zato ostaju u ropstvu oca laži i neprijatelja čovjekova od početka.

Isus je prava istina o nama, jedina istina o Bogu i čovjeku. On nam je otkrio istinu u ljubavi Božjoj. Tko prepozna u Isusu Boga, upoznat će veličinu čovjeka. Tko Isusa uzljubi, znat će da mu je Bog Otac, jer će biti slobodan za istinu i za ljubav. Isusova riječ nije puko obećanje. To je iskustvo onih koji vjeruju. Pisac evanđelja navodeći Isusove riječi potvrđuje iskustvo vjernika. Slobodu kršćanske savjesti ne može sputati nikakva sila ovoga svijeta. Onima koji ostaju vjerni Isusovoj riječi nikakvo »Ministarstvo istine«, nikakva institucionalizirana ili demokratski prihvaćena laž ne može propisati istinu. Srce slobodno za ljubav ni progonstvo ne može zarobiti mržnjom. To je iskustvo djece Božje u svim vremenima crkvene povijesti. I u ovo naše vrijeme svjetlucavih parola Isus nam jamči: Ako ostanete u mojoj riječi, uistinu moji ste učenici, upoznat ćete istinu, i istina će vas osloboditi (Iv 8,32).

IN

Četvrtak

Savez za vjekove

(Post 17,3-9; Iv 8,51-59)

Čitava je povijest spasenja protkana dramatičnim zbivanjima koja je Sv. pismo slikovito nazvalo savezom između Boga i izabranog naroda. Taj je savez sklapan u različitim prilikama. Saveznički ugovor susrećemo u Sv. pismu Starog zavjeta s Noom, nakon općeg potopa, zatim s Abrahamom, opisan u današnjem odlomku iz Knjige postanka i konačno s cijelim izabranim narodom na brdu Sinaju.

Savez koji Bog nudi svomu narodu uvijek je Božje približenje čovjeku. To što se dogodilo na početku povijesti spasenja, nastavlja se kroz sva vremena. Bog se brine za čovjeka. Prati ga i vodi, obdaruje ga srećom, dobrima, zdravljem i spasenjem. Povijest toga međusobnog saveza ide do te točke da je sam Bog u Isusu Kristu postao čovjek da bi se nerazdruživo združio s nama ljudima sklopivši novi savez za vjekove.

Obećanja dana Abrahamu, koji je postao simbol vjere, ispunjavaju se slikovito u Kristu i u kršćanstvu. Krist je zapravo »plemenski poglavica« brojnog potomstva Abrahamova kojemu je u Starom zavjetu izra-

žena slika. On je osnovao novi savez i potvrdio ga i zapečatio svojom krvlju. U odlomku iz Ivanova evanđelja Krist potvrđuje tu starozavjetnu sliku: »Abraham, otac vaš, usklikta u želji da vidi moj Dan. I vidje i obradova se« (Iv 8,56).

Božji se savez nastavlja u Crkvi i sa svakim kršćaninom. On se svaki put sklapa i ostvaruje pojedinačno na krštenju svakog krštenika. Pa ipak, kao što su Židovi doživljavali nedorazume u shvaćanju tog saveza i poteškoće da prepoznaju Boga u Kristu, ti se nedorazumi i poteškoće nastavljaju i danas. Ima i danas onih koji su proizišli iz krila »izabranog naroda« iz kršćanstva, koji su krštenjem stupili u Kristov savez pa i opet Krista ne mogu prepoznati u njegovu mističnom tijelu u Crkvi. Ima tih i danas, dapače, koji su spremni dignuti kamen na Crkvu i na braću koji ostaju vjerni sklopljenom Božjem savezu kao što su Židovi podigli kamenje na Krista. Crkva ipak prolazi između takvih već stoljećima a da je nisu mogli uništiti kao što je i Isus prošao između svojih protivnika u Hramu.

Da bismo prepoznali, shvatili i prihvatili Krista potrebna nam je otvorenost njegovoj riječi. Na svakoj se sv. misi obnavlja Božji savez s njegovim narodom. Uz nas je Kristova krv kao znak tog saveza. Prijetimo se svog krštenja s kojim smo stupili u taj savez i održimo zadana obećanja.

K

P e t a k

Pravednikova kob

(Jr 20,10-13; Iv 10,31-42)

Biblijska čitanja predočavaju nam neugodnu istinu. Ponekad ljudi, čak i oni »dobri«, ne prihvaćaju Božjih planova jer ih ne shvaćaju. Može se dogoditi, dapače, da ljudi ustaju protiv Božjih planova i njegovih glasnika u samo Božje ime, računajući da brane Božju čast ili, barem, da tako zaštićuju ljudsko društvo od opasnih elemenata. Takvu su životnu sudbinu doživljavali proroci, Krist, Kristovi mučenici i mnogi njegovi sljedbenici.

Jeremija nam ocrtava život progonjenog čovjeka koji se uzda u Gospodina i kojem Gospodin pomaže kao »snažan junak« pa mu se za to isplati povjeriti vlastitu sudbinu. Pravednikovi se protivnici služe starim prokušanim sredstvima: ocrnjivanjem, podvalama i douškivanjem. »Prijavite! Mi ćemo ga prijaviti« (Jr 20,10). To su uvijek bila sredstva zaštite protiv pravednika koji svojim životom i nehotice prodrmajaju nečiju krivu savjest. I ne samo to, na taj način doušnici umišljaju kako zaštićuju društvo ili zajednicu kojoj pripadaju. Misle da se upravo time svrstavaju među dobre članove društva ili Crkve.

Rasprava između Židova i Krista naizgled izbija zbog toga što je Krist izjavljivao da je Božji sin, ali je njezin korijen u biti dublji. Izbija zbog toga što Krist svojim životom i riječju prekorava narodne vođe da su odstupili od Božjeg saveza. Zbog toga Krist i postavlja pitanje: zbog kojeg ćete me djela kamenovati? Istina, Kristova je izjava da je on sin Božji morala zvučati u ušima njegovih slušatelja zaista čudno. Njegova su djela, međutim, tu izjavu bjelodano dokazivala. Ali, nikomu od slušatelja nije padalo na um da ponovno preispita svoj stav. Oni su svoj stav o Kristu već stvorili, a taj je bio da je Krist po njihovu mišljenju zaslužio kamenovanje.

Pravednikova se sudbina ne mijenja lako. Kršćanski su mučenici zatvarani i ubijani a da im se nisu mogla navesti nikakva zlodjela. Biti vjernikom može i u današnjem vremenu biti dovoljan razlog da se nekoga obilježi etiketom natražnjaka, nepovjerljivom osobom, pa čak i neprijateljem. Treba biti svjestan. Tko hoće slijediti Krista mora biti spreman na nesporazume, neshvaćanja i protivljenja. Istina će na kraju pokazati da je Bog na strani siromašnog, potlačenog, odbačenog i progonjenog koji se drže Boga.

K

Subota

Opasni nesporazum

(Ez 37,21-28; Iv 11,45-56)

Sudbina vlastitog naroda zabrinjava svakoga dalekovidnog i iskrenog čovjeka. Posebno kad se narod nalazi u opasnosti. Države zbog toga uzdržavaju vojsku i izdvajaju znatna sredstva za naoružanje nadajući se da će se tako održati u opasnim prilikama. Potlačeni narodi čekaju u nadi trenutak kada će stresti sa sebe jaram tlačitelja. Nada je jačala i izabrani narod dok je čamio u sužanjstvu. U svom proročkom viđenju Ezekiel je nazreo kraj sužanjstva. Tješio je narod da će Bog sklopiti s njim novi vječni savez i da će mu na čelo postaviti Davidova potomka koji će vječno vladati. U političkom pogledu bila je to svojevrсна utopija. Živeći u takvoj utopijskoj slici, većina Židova nije mogla u Kristu prepoznati tog Davidova potomka ni shvatiti njegovo kraljevstvo. Kristov je govor za njih bio tvrd govor. Proročke i Kristove slike o Kraljevstvu oni su prekrajali po vlastitoj mjeri u političke slike. Nesporazum je bio koban. Čak ni čudesa nisu bila dovoljna da razjasne stvar. Učinak čudesa izazvao je još jače zabune. Povratak na život umrlog Lazara izbezumio je toliko židovske poglavare da su čudotvorca, Lazarova oživotvoritelja odlučili kazniti smrću iz straha da narod ne pođe za Kristom i podigne bunu, pa da onda dođu Rimljani i unište i hram i narod. Vlast je, izgledala, uvijek plašiva i proračunata. Politička se računica ne obazire na to je li netko pravedan ili nije. Za nju

je važan cilj koji se nečim može postići. Kaifa, kao predsjednik Velikog vijeća, ne pita je li Krist zaista činio čudesa ili nije. Za nj nije bilo toliko važno je li Krist radio dobro ili zlo. On je gledao politički a ne moralno. Zato je i njegov sud bio: bolje da umre jedan čovjek za narod nego da strada čitavi narod. Tu je ta pravednikova kob. Nije važno nevin ili kriv, Isus mora biti žrtvovan za dobro države.

Ezekielovo proročko viđenje i Kristovu sudbinu kršćanstvo je odvijek promatralo u drugom, potpuno različitom, svjetlu. Za kršćane se Ezekielovo viđenje ostvarilo u Kristu. U Kristu prepoznamo tog kralja novog i vječnog saveza koji sakuplja izabrani narod iz svih krajeva svijeta i stvara od njega jedan narod. Sv. Ivan namjerno ističe da je Kaifa, kao veliki svećenik, i ne znajući izrekao velike proročke riječi da Krist treba da umre za narod. U nadahnuću Ivan proširuje značenje Kristove smrti ističući da je Isus umro ne samo za židovski narod nego da sve raspršene sinove Božje sakupi u jedno.

Kršćanin zna da su nesporednosti s obzirom na njegovu vjeru i život i danas mogući. Njegovom sudbinom konačno, ipak, upravlja samo Bog čiji je Sin došao sakupiti svoju raspršenu braću. Bila kakva bila naša sudbina, Bog će je na koncu okrenuti na dobro.

K

SVETI TJEDAN

Ponedjeljak

Živjeti životom Sluge Gospodnjega

(Iz 42,1-7; Iv 12,1-11)

U ovom svetom tjednu bogoslužje nam stavlja pred oči lik Sluge Gospodnjega. Taj je lik opisan u četiri pjesme u knjizi Izazije proroka. U današnjem se prvom misnom čitanju donosi prva pjesma u kojoj se navode značajke toga Sluge. Sluga Gospodnji je po kršćanskoj vjeri i tradiciji slika i nagovještaj Isusa Krista Spasitelja, koji je svojom mukom, smrću i uskrsnućem donio pravednost, mir i spasenje svim narodima.

U evanđelju današnjeg bogoslužja pripovjeda se što se zbilo u kući Isusova prijatelja Lazara kojega je Isus uskrisio od mrtivih. Nekoliko izjava i čina smjeraju na Isusovu smrt: šest dana prije Pashe Juda se spominje kao izdajnik; Isus spominje svoju smrt i pokop; nakana vodećih Izraelaca da ubiju Lazara očituje njihovu namisao da ubiju samoga Isusa jer Lazar smeta upravo zato što svojim životom daje svje-

dočanstvo za Isusa; svojim mazanjem Marija nagovješta Isusovu smrt, pokop i uskrsnuće; a Juda svojom izjavom nagoviješta izdaju koju će uskoro učiniti.

Božja riječ o Sluzi Gospodnjem i o Isusovoj večeri u Lazarovoj kući puna je poruke. Poziva nas da u sebi učvršćujemo životni duh i stil koji obilježava Slugu Gospodnjega; da budemo Bogu mili, blagi i ponizni; da ne podižemo glas ni na koga, ni na Boga ni na ljude; da budemo duhom jaki, čvrsti i nepokolebljivi u svojoj vjeri i pripadnosti Bogu; da promičemo pravednost među sobom i u svijetu. Potrebno se poniziti, umanjiti, sebi nestajati da bismo mogli živjeti, da bismo vrijedili kao osobe i kao kršćani. Potrebno je i nepravedno trpjeti da bismo mogli istinski živjeti i sudjelovati u Kristovu trpljenju, mucu i uskrsnuću. Današnja liturgija nas poziva da budemo velikodušni u našem darivanju Bogu, da cijenimo molitvu, klanjanje i direktno saobraćanje s Bogom. To će ujedno i povećati našu dobru i plodnosnu aktivnost u svijetu i prema ljudima.

PŠ

U t o r a k

Pouzdanost za Kristom

(Iz 49,1-6; Iv 13,21-33.36-38)

Prvo čitanje današnjeg bogoslužja donosi drugu pjesmu o Sluzi Gospodnjem. Njegovo je poslanje da ujedini izabrani Božji narod i da objelodani slavu i veličinu Božju u svijetu. U prvi mah izgleda da nije uspio, da je potpuno promašio, da se uzalud trudio. Ali njegovo veliko pouzdanje u Boga jamči mu potpuni uspjeh. Jer se na Boga potpuno oslonio od Sluge postaje Sinom, donosi svjetlo i spasenje ne samo Izraelu već svim narodima svijeta. Naočigled promašeni Sluga Gospodnji postaje Spasitelj svih ljudi. Očito je da je to proročka riječ o Isusu Kristu koji trpljenjem i smrću na križu spašava ljude i osigurava konačnu pobjedu svakome tko u njega vjeruje i na njega se kao svojega Boga oslanja.

Evangelje govori o Kristovoj proslavi. Za razliku od velikana ovoga svijeta Isus će se proslaviti na križu. Njegova proslava je povezana s Judinom izdajom i Petrovom zatajom. Dok Isus na posljednoj večeri očituje svoju vrhunsku ljubav prema apostolima, istovremeno apostoli očituju svu svoju ljudsku slabost. Koji paradoks: na savršenu ljubav odgovara se izdajom i zatajom. Sve je to u Božjem planu spasenja, jer Božja se svemoć treba očitovati preko ljudske nemoći i slabosti. Samo ljubav i milost konačni su pobjednici. Samo vjera i Božja logika to shvaćaju, a za ljudsku logiku to je besmisleno.

Današnje nas bogoslužje potiče u prvom redu da sve svoje pouzdanje stavimo u Boga, da računamo s Bogom u životu, da se na njega

oslonimo, da se ne pouzdajemo previše u sebe. To je garancija našega životnog uspjeha, i onda kada nam se čini da je sve propalo i besmisleno.

I od Jude možemo mnogo naučiti. »Izdaja je Boga svakome na dohvrat ruke, ona nam je strahovito blizu« (R. Guardini). Zbog toga je potrebna velika budnost. I Petar nas svojom zatajom opominje da ne budemo preuzetni, da više računamo s Bogom nego sa samima sobom. Naša slabost je u nama, naša jakost u Bogu. Nitko nije siguran da neće pasti, da neće sagriješiti i od Boga se udaljiti. Potrebno je putem molitve, sakramenata i dosljednoga kršćanskog života usko se uz Isusa stisnuti, u njega čvrsto vjerovati, i tako se nadati da ćemo mu zauvijek vjerni ostati. Svojom živom vjerom i stvarnim predanjem Bogu pozvani smo da budemo svjetlo i kanali spasenja svakoj osobi s kojom svakodnevno živimo.

PŠ

Srijeda

Nepokolebivo vjerni

(Iz 30,4-9a; Mt 26,14-25)

Današnje bogoslužje riječi prebogato je sadržajem. Prvo čitanje donosi treću pjesmu o Sluzi Gospodnjem. Sluga sluša Božju riječ i kao učenik početnik prenosi je drugima. Zbog toga je zlostavljan, popljuvan, izrugivan, bičevan. Više je nego jasna aluzija na Krista Patnika i Otkupitelja.

U evanđelju se govori o Judinoj izdaji Isusa. I Juda i njegova izdaja za nas su velika tajna. Čini se da je u Božjem planu spasenja svijeta sve to predviđeno, ali ne možemo zaniijekati da je Juda često puta na ljubazan i diskretan način od Isusa bio opominjan da ne ide tim putem. Juda je ipak u svojoj ljudskoj slobodi izdao Isusa. Po srijedi je bio, čini se, novac koji ga je zaslijepio. To ga je dovelo do nevjere u Isusa. Da je držao Isusa za Boga, sigurno ga ne bi izdao. Makar je tri godine bio zajedno s Isusom i dijelio njegov život, bio ekonom apostolske zajednice, ostao je tako daleko od Isusa. Njegova ljudska i materijalna računica udaljile su ga od Boga. Isus sve to zna, vidi i proživljava, ali ostavlja Judi slobodu. Bog uvijek nudi spasenje, ali nikada ne prisiljava.

Kao i Sluga Gospodnji pozvani smo na pažljivo slušanje Božje riječi i na dosljedno provođenje te riječi u život. Ako živimo po Božjoj riječi, navještati ćemo je životom drugima. Nerjetko smo zbog svoje vjere i pripadnosti Bogu i Crkvi izrugivani, omalovažavani, gurnuti na rub. Ne smijemo se zbog toga obeshrabriti, već svoju nadu trebamo staviti u Boga. Ako je Bog s nama, tko će protiv nas — opominje sveti Pavao. Tko se u Boga pouzda, neće ostati postiđen. I kada naš kršćanski život nosi sa sobom patnje i muke, trebamo ustrajati i ne pokolebati se. I Judina izdaja, koliko god bila tajanstvena i neshvatljiva, velika nam

je pouka. Bog nas je obdario slobodnom voljom. Možemo se opredjeliti za Boga ili protiv njega, za dobro ili za zlo, za čestitost ili za nepoštenje. Opasnost materijalne računice prijeti svakome kao i Judi i nerijetko i današnjeg čovjeka dovodi do praktične nevjere u Boga. Ne možemo služiti Bogu i bogatstvu. Treba se opredijeliti, treba izabrati. Ne pođimo Judinim putem. Ako nam se i to dogodi, ne očajavamo, već raskajana srca dođimo milosrdnom nebeskom Ocu koji će nas svojom ljubavlju i milošću preporoditi i duhovno i u vjeri obnoviti i učvrstiti.

PŠ

VAZMENA OSMINA

Ponedjeljak

Tijelo mu ne ugleda truleži
(Dj 2,14. 22-32; Mt 28,8-15)

Uskrsnuo je Krist, na križ raspeti! Vijest se munjevito proširila. Uznemirila je duhove u Jeruzalemu, počevši od malih, sitnih ljudi s ulice, pa do samih vrhova. Svećenički glavari i narodni starješine sabraše se radi toga na vijećanje (Mt 28,13). A mnoštvo se obraća apostolima kako bi doznalo pravu istinu. Petar u ime Jedanaestorice odgovara. Taj Petrov govor je, zapravo, shema misionarskog govora prve Crkve o Isusu Kristu. Govor, u kratkim crtama, iznosi Kristovo ime, čedesna djela, smrt i uskrsnuće. Snagu i oštrinu ima u svojim suprotnostima: »Njega, po rukama bezakonika razapeste i pogubiste« (Dj 2,23), ali ga, unatoč tomu, »Bog uskrisi, oslobodivši ga grozote smrti« (Dj 2,24).

Optužba Židovima je sasvim očita: usprkos jasnoj božanskoj potvrdi po čudesima, oni su Isusa osudili na smrt, i u tome se sastoji njihova krivnja. Nasuprot njihovoj zloći diže se mnoćno Božje djelo koje uskrsava pravednog i krivo osuđenog Isusa. Naglašavanje židovskog odbacivanja Isusa i Božjeg spasonosnog djela omogućuje sv.Petru da skupljeno mnoštvo pozove na pokoru i obraćenje. Tako Isusova smrt, koja je posljedica židovskog odbacivanja Mesije, Božjom snagom, koja ga uskrisuje, postaje jedino i pravo sredstvo oproštenja i spasenja (usp. Dj 5,30-31).

Time je naglasak još jednom stavljen na Boga koji je gospodar povijesti spasenja (usp. Dj 1,7), dok je Isusova uloga instrumentalnog značenja: on je »potvrđen«, »uskrišen« i »uzvišen«. Isusova veličina se sastoji u tome što je bio pravedan i potpuno predan u naum i promisao Božji, predan u ruke Očeve da vrši volju njegovu.

Da dokaže da je to tako, Petar se ne poziva na svjedoke, nego na Sv. pismo. On na Krista primjenjuje Ps 16,8-16. Taj je psalam u prvom redu molitva ugroženog i gorčinom ispunjenog čovjeka. U Kristu on postaje potpuno jasan: Bog ne može dozvoliti da propadne onaj koji njemu ostaje vjeran, onaj koji se u njega uzda. Bog ne može njegovu »dušu ostaviti u Podzemlju«, a ne može ni dozvoliti »da Pravednik truleži ugleda«.

Ipak, postoje i svjedoci Kristovog uskrsnuća, i to u pozitivnom i negativnom smislu: žene koje rado i s ljubavlju prihvaćaju Uskrsloga, i veliki svećenici i starješine koji prema Uskrsnome i dalje gaje mržnju i strah. Tako je to ostalo »sve do danas«, jer su to, u stvari, dva jedino moguća stava prema Isusu.

LT

U t o r a k

»Što nam je činiti?«

(Dj. 2,36-41; Iv 20,11-18)

»Pouzdana neka znade sav dom Izraelov da je toga Isusa kojega vi razapeste Bog učinio i Gospodinom i Kristom« (Dj 2,36). Odlučni završetak Petrovog govora daleko je od bilo kakvog laskanja. To je neposredna optužba ljudima koji su pred njim stajali, ljudima koji, vjerojatno, i nisu imali izravnog učešća u Isusovom raspinjanju. I baš taj Isus jest Krist, obećani Mesija. Prisutni Židovi su istovremeno i pogodeni i zbunjeni, osjećaju se bespomoćni, gotovo očajni, te stoga i pitaju: »Što nam je činiti?« (Dj 2,37). Suprotnost između onoga što Bog čini uskrisivši Isusa, i onoga što narod čini razapevši Isusa, donosi svoj plod: istina probija savjest slušatelja.

A Petar poziva na pokoru i obraćenje. To je poziv na novi red spasenja što ga je Bog s Kristom započeo i povjerio svojoj Crkvi. On uključuje četiri točke: 1) obraćenje (metanoia), 2) krštenje u ime Isusa Krista, a to rezultira 3) oprostjenjem grijeha i 4) darom Duha Svetoga. Time obraćenje i krštenje imaju moć da krštenika pribroje među »izabrane«, a tako se i ostvaruje obećano spasenje (usp. Jl 3,5) »od naraštaja ovog opakog« (Dj 2,40).

Za Petrove slušatelje to je ogromno olakšanje: Bog ih unatoč njihovom grijehu, zbog odbacivanja i ubijanja Krista, ne odbacuje nego i dalje ostaje vjeran svom narodu kojemu želi spasenje. »Ta za vas je ovo obećanje i za djecu vašu«. Isusovom smrću i uskrsnućem Božje se spasenje širi i na »sve one koje, izdaleka, pozove Gospodin Bog naš« (Dj 2,39). To znači da za spasenje nije više bitno biti pripadnik jednoga naroda, pa bio to i izabrani narod, nego je bitno obraćenje i krštenje u ime Isusa Krista.

Time ujedno i »povijest spasenja« prelazi iz ruku Božjih u ruke čovjeka. Bog je sebe u potpunosti darovao, sasvim je razotkrio i ostvario put spasenja, te od sada inicijativa mora polaziti od čovjeka. Čovjek je taj koji se mora obratiti i krstiti ako želi spasenje. To je i odgovor na pitanje »Što nam je činiti?«, ne samo ondašnjim Petrovim slušateljima nego i svim ljudima, u svim vremenima.

»Biti kršten znači biti uronjen. A biti kršten u ime Oca i Sina i Duha Svetoga, znači biti uronjen u tu stvarnost koju mi nazivamo Ocem, Sinom i Duhom Svetim. To je misterij Boga u njegovom božanstvu, neizreciva i neshvatljiva stvarnost. Preko Sina i Duha Svetoga ona se otvorila čovjeku. Svoju povijesnu puninu je doživjela u raspetom i uskrsnom Sinu, a stalno je prisutna u Duhu Svetomu. A u srcu tog prisustva Duha Svetoga jest čovjek, svaki čovjek« (Ivan Pavao II).

LT

Srijeda

Novo vrijeme

(Dj. 3,1-10; Lk 24,13-35)

Veličanstveno je ozdravljenje hromoga »od majčine utrobe«. Sv. Luka s njim ima dobro određen cilj: pokazati kako se Isusovo »spasenijsko služenje« nastavlja preko apostola koje je on sam izabrao. Sama struktura i ciljevi teksta su dobro određeni: mjesto i okvir radnje (rr. 1-2); samo ozdravljenje izvedeno riječju i činom (rr. 6-7); uspjeh ozdravljenja i pokazivanje ozdravljenoga (rr. 7-8); povoljan učinak na prisutne (rr. 9-10).

U prvoj kršćanskoj zajednici naviještaju se apostolska čudesa jednako kao i Gospodinova, jer je zajednica svjesna da ta djela uvijek izvodi sam Gospodin preko svojih svjedoka koji djeluju u njegovo ime. To izražava sam sv. Petar: »U Ime Isusa Krista Nazarećanina hodaj!« (Dj 2,6). Ime Kristovo je moćni izvor spasenja, a da bi taj izvor postao djelotvoran, potrebno je ispovijedati to Ime kao i neustrašiva odlučnost onoga tko ga naviješta.

Zašto se i danas ne događaju takva čudesa i takvi znaci? Ondašnje vrijeme i ondašnji ljudi su trebali takve znakove. Takvi znaci danas ne bi tako jednostavno prošli: mi bismo, vjerojatno, Petra i Ivana stavili u kakvu kliniku na promatranje. Današnjem čovjeku nedostaje sama sposobnost da u takvo nešto povjeruje. Nama trebaju drukčiji znaci. Tada su ljudi spoznali da je Isus Nazarećanin uistinu Krist, da nije mrtav, nego da i dalje živi upravo zbog toga jer i dalje djeluje. Hromi i sakati nisu imali pristupa u pravi hramski prostor jer nisu bili smatrani normalnim ljudima, a Petar im omogućuje upravo to, i to snagom Isusa Kri-

sta. Upravo je to oznaka novog vremena u kojem se ostvaruje Kristovo spasenje, u kojem je »povijest spasenja« izjednačena s uskrsnim Kristom, Kristom vjere, a upravo preko vjere, tj. snagom vjere on i djeluje.

To nam potvrđuje i evanđelje. Za dvojicu učenika na putu Isus je mrtav, on nije više prisutan na ovoj zemlji. Upravo zbog toga »prepoznati ga bijaše uskraćeno njihovim očima«. Tek kod stola otvoriše im se oči jer samo živi Krist znade tako lomiti kruh i samo on može reći: »Uzmite i jedite!« U tom trenutku im je jasno i zašto im je gorjelo srce dok im je putem govorio i otkrivao Pisma (usp. Lk 24,30-32). Preko toga oni spoznaju da je Krist živ, a ne mrtav.

To je onda i nama znak. Živoga Krista ne smijemo tražiti u čudesnim znacima, nego u euharistijskom slavlju gdje se za nas predaje kao otkupnina za naše grijehе i grijehе čitavoga svijeta. To je novo. Kristovo vrijeme.

LT

Četvrtak

»Vi ste svjedoci«

(Dj 3,11-26; Lk 24,35-48)

Ozdravljenje hromoga imalo je ogromni učinak. Možda ni Petar ni Ivan nisu očekivali da će se narod »zapanjiti« i radoznao »strčati« oko njih. Riječ je, dakle, o mnoštvu kojemu treba objasniti o čemu se radi. Petar uviđa da mora progovoriti. On to i čini. Slušatelje odmah upozorava da je on samo svjedok i da ozdravljenje nije izveo svojom snagom nego je ozdravljenje izvedeno »po vjeri u Isusovo Ime, to je ime dalo snagu ovomu kojega gledate i poznate: vjera u Njega povratila je ovomu potpuno zdravlje naočigled vas sviju« (Dj 3,16).

Petar u srž opet dovodi vjeru. Ta vjera je sasvim konkretna: to je vjera u raspetoga, ubijenog Isusa Nazarećanina koji je uskrsnuo, koji je živ. To je Bog izveo svojom božanskom moću, i to »Bog Abrahamov, Izakov i Jakovljevi, Bog otaca naših« (Dj 3,13). Petar i ostali apostoli su tome svjedoci. Takva vjera u osobu uskrslog Krista sa sobom nužno nosi kajanje i obraćenje kako bi Bog mogao otpustiti grijehе. Znači da nije dovoljno samo vjerovati, nego se u vjeri obratiti sa svoga zlog puta, prihvatiti Boga i njegov plan spasenja dat po Isusu Kristu, koji je, uskrsnuvši od mrtvih, postao jedini Otkupitelj čovjeka.

Iako je uskrsnuće temelj vjere, i kao takvo nužno za spasenje, nije ga lako prihvatiti. To nam dokazuju i apostoli. Oni su »zbunjeni i prestrašeni« kad im se Isus ukazuje jer »pomisliše da vide duha« (Lk 24,37). Isus se trudi da svoje zbunjene, prestrašene i razočarane učenike uvjeri o svome uskrsnuću. Tek onda kad im pokazuje rane svoje i kad pred njihovim očima jede, a duh nema tijela ni kostiju a niti jede, oni su

spremni povjerovati. Nijedan čovjek, pa radilo se i o apostolima, ne prihvaća olako stvari nadnaravi, stvari koje ne samo da izmiču našem svakodnevnom iskustvu nego ga potpuno nadilaze. Stoga Isus učenicima mora na sve moguće načine otvarati oči da bi mogli razumjeti njegovu poruku koja je već davno naviještena u pismima Starog zavjeta.

Ta se poruka bitno sastoji u slijedećemu: Krist je morao trpjeti i uskrsnuti. Formulacija tog navještaja spada u najstarije formulacije prve Crkve. I upravo navještanje muke, smrti i uskrsnuća Isusa Krista tumači se raznim mjestima Sv. pisma Starog zavjeta, kako bi se pokazalo da je tako moralo biti. To navještanje nužno poziva ljude na obraćenje, po čemu se postiže otpuštenje grijeha. A apostoli upravo tome moraju biti svjedoci.

LT

P e t a k

Zaglavni kamen

(Dj 4,1-12; Iv 21,1-14)

Da, i mi smo toga svjedoci: uvijek kad se narod okuplja, umiješa se i policija. Ipak je zakasnila u slučaju sv. Petra i Ivana: spasenje Izraelu, po uskrsnom Kristu, već je naviješteno, »te broj vjernika poraste nekako do pet tisuća« (Dj 4,4). Govornici su ipak uhapšeni, za svaku sigurnost. U hapšenje su i opet umiješani saduceji; to su oni isti koji nisu vjerovali u uskrsnuće tijela. A oba apostola upravo o tome govore. Lako nam je onda uočiti razlog zbog kojega su doveli policiju i apostole optužili kao bundžije. Saduceji su nam svjedoci da je i u Izraelu grčki duh bio u modi. Postojala je vjera u zagrobni život duha, a ne tijela. Stoga je uskrsnuće tijela, pa radilo se i o Kristu, pravi besmisao. Povratka iz smrti nema, ta nitko se nije povratio. Petar i Ivan su odvedeni pred Veliko vijeće. Time počinje sukob židovstva i kršćanstva; prva će zajednica biti raspršena (Dj 8,1), ali će to biti i navještaj spasenja svim poganima (Dj 10 sl.).

Pred Velikim vijećem Petar ponovno uzima riječ. Riječ mu je opet oštra i jasna. Bit joj se sastoji u slijedećemu: u Ime Isusa Krista postiže se ozdravljenje, bilo fizičko bilo duševno. To je onaj isti Krist što su ga dali razapeti upravo članovi Velikog vijeća, kojima on govori. Tim činom oni su se stavili protiv Boga jer sebe smatraju graditeljima i vođama narodnog spasenja, radeći sasvim suprotno od onoga što bi trebali i što Bog od njih očekuje. Bog radi sasvim suprotno od njih: uzima odbačeni kamen, Isusa, postavlja ga zaglavnim kamenom, i »nema ni u kome drugom spasenja« (Dj 4,12), osim u njemu, Kristu. Raspeti i odbačeni Isus jest uskrsli Krist, zaglavni kamen i temelj budućnosti.

Zanimljivo je i još nešto: u ovom Petrovom govoru nema poziva na pokoru i obraćenje, nego samo navještaj velike kršćanske istine:

Isusa Krista, jedinog Spasitelja i Otkupitelja. Da li to označuje konačni prekid sa sinagomom i službenim židovstvom koje mrzi Krista i sve koji u njega vjeruju?

Nasuprot tom stavu židovstva, jasnijim postaje stav Crkve: ona zna, u to je uvjerena, da Krist i dalje živi, djeluje i ostvaruje spasenje, jer se više puta ukazao učenicima, kao onda na obali Tiberijadskog mora, kada ga nikako nisu očekivali, i kad je s njima jeo, i kad ga nitko od učenika nije smio upitati: »Tko si ti?« To znači da je Crkva, tj. učenici, svi oni koji u njega vjeruju, s njim životno i iskustveno vezani jer je on zaglavni kamen, temelj života i spasenja.

LT

S u b o t a

Kristova baština

(Dj. 4,13-21; Mk 16,9-15)

Jedna od najljepših definicija politike glasi: politika je »ars possibilium« (umjetnost postizavanja mogućega). U skladu s tim postupa i Veliko vijeće: protiv očitih činjenica ne može se boriti, ali, kako mu te činjenice nikako ne idu u prilog, želi izvući što više. S jedne strane Vijeće je svjesno da se narod uznemirio, te stoga treba imati sve uzde u rukama, a nije shodno primijeniti silu, jer bi to išlo na ruku upravo onome protiv čega se treba boriti. Stoga se i služe prijetnjom, tom dobro prokušanom metodom, koja će, zacijelo, donijeti svoj plod. Ti priprosti i neuki ribari će se prepasti i stvar će brzo završiti; mir će se povratiti.

Ipak su se prevarili u računu. To se događa svakome tko računa samo s ljudskim mogućnostima. Veliko vijeće nije shvatilo da se radi o Bogu i njegovoj stvari. Nesporazum je ogroman. Apostoli im stoga izričito vele: »Sudite, je li pred Bogom pravo slušati radije vas nego Boga. Mi, doista, ne možemo ne govoriti što vidjesmo i čusmo« (Dj 4,19-20).

Mi ne možemo šutjeti! Crkva ne može i ne smije šutjeti! U tom bi slučaju izdala samu sebi; prestao bi razlog njezine opstojnosti. Ona je baštinica Kristove »slave«; ona je svjedok njegove moći, ona mora svjedočiti njegovu ljubav i istinu. Stoga ona i ne šuti. Mnogi će je kroz čitavu povijest, kao i danas, nastojati ušutkati zabranama, čak i podmićivanjem, možda će ponekad u tome i uspjeti, ali ona ipak ide naprijed, Duh je vodi, i ona govori. Nikakva moć svijeta ne može spriječiti apostole, Crkvu, da svjedoče za ono što znaju i što u srcu osjećaju.

»Pođite po svem svijetu, propovijedajte Evandjelje svemu stvorenju« (Mk 16,15). Odatle učenici crpu svoju snagu; te riječi ih pokreću na svjedočenje i na govorenje. To su Gospodinove posljednje riječi. To je nešto kao oporuka koju ostavlja svojim prije negoli napušta zemlju. Te riječi treba ne samo čuvati nego i u djelo sprovoditi. Sumnja i nevjera